

Czwartek, 11 listopada 2021 r.

P9_TA(2021)0455

Pierwsza rocznica faktycznego zakazu aborcji w Polsce

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 11 listopada 2021 r. w sprawie pierwszej rocznicy faktycznego zakazu aborcji w Polsce (2021/2925(RSP))

(2022/C 205/05)

Parlament Europejski,

- uwzględniając Traktat o Unii Europejskiej (TUE), w szczególności jego art. 2 i art. 7 ust. 1,
- uwzględniając europejską konwencję praw człowieka (EKPC) z 4 listopada 1950 r. oraz powiązane z nią orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC),
- uwzględniając Powszechną deklarację praw człowieka, w szczególności jej art. 18 i 19,
- uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”), w szczególności jej art. 1, 2, 3, 6, 7, 10, 11, 21, 23, 35 i 45,
- uwzględniając Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej,
- uwzględniając Międzynarodowy pakt praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych ONZ z 16 grudnia 1966 r. oraz Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych ONZ z 16 grudnia 1966 r.,
- uwzględniając Konwencję ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z 18 grudnia 1979 r. oraz odnoszące się do niej zalecenia ogólne nr 21 (z 1994 r.), 24 (z 1999 r.), 28 (z 2010 r.), 33 (z 2015 r.) i 35 (z 2017 r.),
- uwzględniając pekińską platformę działania i wyniki dotyczących jej konferencji przeglądowych,
- uwzględniając Międzynarodową Konferencję na temat Ludności i Rozwoju, która odbyła się w Kairze w 1994 r., jej program działania oraz wyniki jej konferencji przeglądowych, zwłaszcza zorganizowany w Nairobi szczyt ICPD+25 oraz podjęte na nim zobowiązanie do dążenia do celu „trzech zer”: zerowego niezaspokojonego zapotrzebowania na informacje i usługi dotyczące planowania rodziny, zerowego poziomu możliwej do uniknięcia umieralności matczynej, a także zerowego poziomu przemocy seksualnej i przemocy ze względu na płeć oraz szkodliwych praktyk wobec kobiet i dziewcząt,
- uwzględniając cele zrównoważonego rozwoju ONZ uzgodnione w 2015 r., zwłaszcza cele nr 3 i 5,
- uwzględniając opublikowany przez Europejskie Biuro Regionalne Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) plan działania w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego: realizacja Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 bez pozostawiania kogokolwiek samemu sobie,
- uwzględniając konwencję ONZ z 10 grudnia 1984 r. w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania,
- uwzględniając Konwencję Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej („konwencja stambulska”), która weszła w życie 1 sierpnia 2014 r.,
- uwzględniając swoją rezolucję z 28 listopada 2019 r. w sprawie przystąpienia UE do konwencji stambulskiej i innych środków przeciwdziałania przemocy ze względu na płeć⁽¹⁾,

⁽¹⁾ Dz.U. C 232 z 16.6.2021, s. 48.

Czwartek, 11 listopada 2021 r.

- uwzględniając dokument tematyczny Komisarza Praw Człowieka Rady Europy z 4 grudnia 2017 r. zatytułowany „Prawa i zdrowie reprodukcyjne i seksualne kobiet w Europie”,
  - uwzględniając opracowane przez UNESCO międzynarodowe wytyczne techniczne dotyczące edukacji seksualnej z 2018 r.,
  - uwzględniając swoje wcześniejsze rezolucje w sprawie Polski, w szczególności rezolucję z 15 listopada 2017 r. w sprawie sytuacji w zakresie praworządności i demokracji w Polsce ⁽²⁾ oraz rezolucję z 17 września 2020 r. w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Rady w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności ⁽³⁾,
  - uwzględniając cztery postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego wszczęte przez Komisję przeciwko Polsce w związku z reformą polskiego systemu sądownictwa oraz wniosek dotyczący decyzji Rady z 20 grudnia 2017 r. w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności (COM(2017)0835),
  - uwzględniając swoją rezolucję z 1 marca 2018 r. w sprawie decyzji Komisji o zastosowaniu art. 7 ust. 1 TUE w związku z sytuacją w Polsce ⁽⁴⁾,
  - uwzględniając swoją rezolucję z 14 listopada 2019 r. w sprawie penalizacji edukacji seksualnej w Polsce ⁽⁵⁾,
  - uwzględniając swoją rezolucję z 13 lutego 2019 r. w sprawie pogorszenia sytuacji w zakresie praw kobiet i równouprawnienia w UE ⁽⁶⁾,
  - uwzględniając swoją rezolucję z 26 listopada 2020 r. w sprawie faktycznego zakazu aborcji w Polsce ⁽⁷⁾,
  - uwzględniając w szczególności swoją rezolucję z 24 czerwca 2021 r. w sprawie sytuacji w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego oraz praw w tej dziedzinie w UE w kontekście zdrowia kobiet ⁽⁸⁾,
  - uwzględniając atlas polityki aborcyjnej w Europie z 2021 r., obejmujący 52 europejskie państwa i terytoria, ocenione za obowiązujące w nich przepisy o dostępie do bezpiecznej opieki aborcyjnej,
  - uwzględniając w szczególności swoje rezolucje z 16 września 2021 r. w sprawie wolności mediów i dalszego pogarszania się stanu praworządności w Polsce ⁽⁹⁾ oraz z 21 października 2021 r. w sprawie kryzysu praworządności w Polsce i nadrzędności prawa UE ⁽¹⁰⁾,
  - uwzględniając art. 132 ust. 2 Regulaminu,
- A. mając na uwadze, że Unia opiera się na wartościach takich jak poszanowanie godności ludzkiej, wolność, demokracja, równość, sprawiedliwość, praworządność, poszanowanie praw człowieka i niedyskryminacja, co zapisano w art. 2 TUE; mając na uwadze, że na mocy prawa międzynarodowego i traktatów UE wszystkie państwa członkowskie zobowiązały się do szanować, gwarantować oraz stosować prawa podstawowe;
- B. mając na uwadze, że zgodnie z Kartą, EKPC i orzecznictwem ETPC oraz z orzecznictwem organów traktatowych ONZ zdrowie i prawa seksualne i reprodukcyjne są powiązane z wieloma prawami człowieka, np. z prawem do życia, prawem dostępu do opieki zdrowotnej, wolnością od nieludzkiego lub poniżającego traktowania oraz poszanowaniem integralności cielesnej, prywatności i autonomii osobistej; mając na uwadze, że te prawa człowieka zapisano również

⁽²⁾ Dz.U. C 356 z 4.10.2018, s. 44.

⁽³⁾ Dz.U. C 385 z 22.9.2021, s. 317.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 129 z 5.4.2019, s. 13.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 208 z 1.6.2021, s. 24.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 449 z 23.12.2020, s. 102.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 425 z 20.10.2021, s. 147.

⁽⁸⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2021)0314.

⁽⁹⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2021)0395.

⁽¹⁰⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2021)0439.

Czwartek, 11 listopada 2021 r.

w Konstytucji RP; mając na uwadze, że państwa członkowskie są prawnie zobowiązane do przestrzegania i ochrony praw człowieka zgodnie ze swoimi konstytucjami, traktatami UE i Kartą, a także z prawem międzynarodowym;

- C. mając na uwadze, że opóźnianie i odmawianie dostępu do aborcji jest formą przemocy uwarunkowanej płcią; mając na uwadze, że dostęp do opieki aborcyjnej ma zasadnicze znaczenie dla równości społecznej i gospodarczej; mając na uwadze, że szereg organizacji broniących praw człowieka ⁽¹¹⁾ stwierdziło, iż odmowa bezpiecznej aborcji może być równoznaczna z torturami lub okrutnym, niehumanitarnym i poniżającym traktowaniem, a niebezpieczne aborcje prowadzące do śmierci, wykonywane z powodu wprowadzenia zakazu aborcji, należy postrzegać jako „popelniane arbitralne zabójstwa uwarunkowane płcią, których ofiarami padają wyłącznie kobiety, a które wynikają z dyskryminacji zapisanej w prawie”;
- D. mając na uwadze, że przed rokiem, 22 października 2020 r., bezprawny polski Trybunał Konstytucyjny (TK) uznał za niekonstytucyjny przepis ustawy z 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży, który dopuszcza aborcję, kiedy badania prenatalne lub inne przesłanki medyczne wskazują na duże prawdopodobieństwo ciężkiej i nieodwracalnej wady lub nieuleczalnej choroby zagrażającej życiu płodu; mając na uwadze, że oznaczało to de facto zakaz aborcji, ponieważ przeważającą większość legalnych aborcji wykonywano w Polsce z tych właśnie powodów;
- E. mając na uwadze, że erozja praworządności w Polsce przyniosła łamanie praw człowieka, obejmujących prawa i zdrowie reprodukcyjne i seksualne; mając na uwadze, że faktyczny zakaz aborcji w Polsce to jednoznaczny atak na praworządność i prawa podstawowe, ograniczający prawa i zdrowie reprodukcyjne i seksualne w Polsce, który poprzedziły w ostatnich latach liczne inne ataki na praworządność;
- F. mając na uwadze, że Komitet Ministrów Rady Europy wielokrotnie wyrażał obawy dotyczące tego, że Polska od ponad 13 lat nie wykonuje wyroków ETPC w szeregu spraw ⁽¹²⁾, w których Trybunał uznał, że Polska narusza prawa człowieka, nie zapewniając w praktyce dostępności legalnej aborcji;
- G. mając na uwadze, że wcześniejsze ataki na prawa i zdrowie reprodukcyjne i seksualne powstrzymano początkowo w 2016, 2018 i 2020 r. dzięki masowym protestom obywateli polskich, zwanym czarnymi marszami, zdecydowanie popieranym przez posłów do Parlamentu Europejskiego z różnych grup politycznych;
- H. mając na uwadze, że reakcją na wyrok TK jeszcze bardziej ograniczający dostęp do aborcji były ponownie bezprecedensowe protesty w całej Polsce, w tym w niewielkich miastach i we wsiach, a także na całym świecie, ponownie zorganizowane w ponad 20 miastach Polski w październiku 2021 r., w rocznicę wprowadzenia faktycznego zakazu aborcji; mając na uwadze, że protesty te zaczęły się jako sprzeciw wobec poważnych ograniczeń podważających prawa podstawowe oraz prawa i zdrowie reprodukcyjne i seksualne Polek, ale przerodziły się w protesty wobec innych również przejawów naruszania praworządności i wobec rządu odpowiedzialnego za te naruszenia; mając na uwadze dobrze udokumentowane użycie przez funkcjonariuszy organów ścigania nadmiernej i niewspółmiernej siły wobec protestujących;
- I. mając na uwadze, że mimo bezprecedensowych demonstracji wyrok oficjalnie opublikowano 27 stycznia 2021 r., co urzeczywistnia faktyczny zakaz aborcji dla Polek oraz prowadzi do wzrostu liczby niebezpiecznych aborcji i zmusza kobiety do wyjazdu za granicę, by móc poddać się aborcji, a to zagraża zdrowiu i prawom kobiet, ich autonomii i integralności seksualnej i cielesnej oraz naraża ich życie na niebezpieczeństwo;
- J. mając na uwadze, że w dniu 22 września 2021 r. 30-letnia kobieta ciężarna imieniem Izabela zmarła w wyniku wstrząsu septycznego, ponieważ jej lekarze nie wykonali aborcji ratującej życie, gdyż czekali na śmierć płodu z powodu ograniczeń dotyczących legalnej aborcji i ich odstrasającego wpływu na lekarzy w Polsce; mając na uwadze, że śmierć Izabeli wywołała protesty w kilku polskich miastach i w mediach społecznościowych pod hasłem „Ani jednej więcej”;

⁽¹¹⁾ Komitet ds. Likwidacji Dyskryminacji Kobiet, Komitet Praw Człowieka, specjalny sprawozdawca ds. tortur i innych form okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania albo karania oraz specjalny sprawozdawca ds. pozasądowych, doraźnych i arbitralnych egzekucji (Information Series on Sexual and Reproductive Health and Rights of the UN High Commissioner for Human Rights, Abortion [Pakiet informacyjny Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka na temat praw i zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego. Aborcja], 2020).

⁽¹²⁾ Tysiąc przeciwko Polsce (2007 r.), R.R. przeciwko Polsce (2011 r.) oraz P. i S. przeciwko Polsce (2012 r.).

Czwartek, 11 listopada 2021 r.

- K. mając na uwadze, że zgodnie z tym, co donoszą media, inna kobieta, o imieniu Anna, która była w piątym miesiącu ciąży, zmarła 14 czerwca 2021 r. przez wstrząs septyczny po tym, jak lekarze zmusili ją do porodu martwego dziecka pomimo podejrzeń sepsy;
- L. mając na uwadze, że od czasu wydania wyroku wiele Polek musiało zwrócić się o pomoc do takich organizacji jak Aborcja bez Granic oraz do organizacji w innych państwach członkowskich, by uzyskać dostęp do praw i zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego, zwłaszcza do usług aborcyjnych; mając na uwadze, że zorganizowanie zabiegów aborcyjnych spadło na barki organizacji broniących praw kobiet oraz nieformalnych grup dążących do tego samego celu, i wymaga uzyskania pieniędzy z darowizn;
- M. mając na uwadze, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy grupy Aborcji bez Granic pomogły 34 000 osobom⁽¹³⁾ z Polski uzyskać dostęp do aborcji; mając na uwadze, że to zaledwie ułamek łącznej liczby Polek potrzebujących pomocy w dostępie do opieki aborcyjnej;
- N. mając na uwadze, że z powodu ograniczeń prawnych i stygmatyzacji w wielu państwach członkowskich brakuje wiarygodnych danych o liczbie wykonywanych aborcji i o okolicznościach, w jakich są wykonywane; mając na uwadze, że dokładne, regularnie aktualizowane i anonimowe dane o aborcji ze wszystkich państw członkowskich mają zasadnicze znaczenie dla zrozumienia potrzeb dotyczących praw i zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego oraz dla zagwarantowania praw kobiet;
- O. mając na uwadze, że według danych zebranych przez Federację na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny (FEDERA) w ciągu ostatnich 10 miesięcy tylko 300 kobiet uzyskało w polskich szpitalach dostęp do usług aborcyjnych ze względu na zagrożenie dla życia i zdrowia; mając na uwadze, że wyrok TK jeszcze bardziej stygmatyzuje prawa i zdrowie seksualne i reprodukcyjne oraz niewspółmiernie uderza w kobiety oraz w osoby ciężarne niemające środków na sfinansowanie aborcji farmakologicznej lub aborcji za granicą oraz w osoby niemające dostępu do technologii informacyjnych;
- P. mając na uwadze, że tylko kilka szpitali w Polsce wykonuje aborcje, a przyczyną tego stanu rzeczy jest obawa przed pozwaniem do sądu; mając na uwadze, że kobiety często nie korzystają z usług szpitali, gdyż obawiają się uciążliwych, celowo opóźnianych procedur i odesłań; mając na uwadze, że coraz częściej dostęp do legalnej aborcji ze względu na stan zdrowia psychicznego próbują uzyskać kobiety, które doświadczają poważnych dolegliwości psychicznych, gdyż nie dostają od państwa żadnej pomocy instytucjonalnej w dostępie do legalnych usług aborcyjnych w Polsce; mając na uwadze, że w lipcu 2021 r. ETPC ogłosił, iż zamierza rozpatrzyć skargi Polek dotyczące naruszenia praw gwarantowanych w EKPC⁽¹⁴⁾;
- Q. mając na uwadze, że według europejskiego atlasu antykoncepcji za 2020 r.⁽¹⁵⁾ jeszcze przed wydaniem wyroku TK Polska należała do państw z najbardziej restrykcyjną polityką dostępu do środków antykoncepcyjnych, planowania rodziny, doradztwa i dostarczania informacji online; mając na uwadze, że Polska to jedno z nielicznych państw wymagających recepty na środki antykoncepcji awaryjnej, a lekarze często odmawiają wypisania takiej recepty, powołując się na klauzulę sumienia;
- R. mając na uwadze, że według polskiego kodeksu karnego, kto przerywa ciążę innej osoby, udziela ciężarnej pomocy w przerwaniu ciąży z naruszeniem przepisów ustawy lub ją do tego nakłania, podlega karze, w tym karze pozbawienia wolności; mając na uwadze, że z powodu obowiązujących przepisów, napiętnowania społecznego, strachu oraz presji innych lekarzy i władz medycznych lekarze w Polsce wolą nie być kojarzeni z zabiegami aborcyjnymi, a taki stan rzeczy istniał nawet wtedy, gdy aborcja była jeszcze legalna; mając na uwadze, że oprócz powszechnie przywoływanej klauzuli sumienia niektórzy lekarze stwarzają dodatkowe przeszkody nieprzewidziane ustawą, np. wymagają zbędnych badań lekarskich, konsultacji psychologicznych lub dodatkowych konsultacji ze specjalistami, bądź ograniczają prawa kobiet do badań prenatalnych i informacji, które powinny być gwarantowane powszechnie w publicznym systemie opieki zdrowotnej; mając na uwadze, że osobiste przekonania lekarza dotyczące aborcji nie mogą wpływać na prawo pacjentki do pełnego dostępu do opieki zdrowotnej i usług świadczonych zgodnie z prawem;

⁽¹³⁾ <https://www.asn.org.uk/press-release-abortion-without-borders-helps-more-than-17000-with-abortion-in-six-months-after-polish-constitutional-court-ruling/>

⁽¹⁴⁾ <https://en.federa.org.pl/womens-collective-complaint-in-the-echr/>

⁽¹⁵⁾ <https://www.epfweb.org/european-contraception-atlas#:~:text=On%2012%20November%202020%2C%20MEPs,on%20access%20to%20modern%20contraception>

Czwartek, 11 listopada 2021 r.

- S. mając na uwadze, że dostęp do opieki ginekologicznej w Polsce jest bardzo ograniczony, a w niektórych regionach niemal niemożliwy, czego skutkiem jest duża liczba niechcianych ciąży, zły stan zdrowia reprodukcyjnego, duża częstotliwość występowania raka szyjki macicy i niewystarczający dostęp do antykoncepcji; mając na uwadze, że według Najwyższej Izby Kontroli w 2018 r. spośród kobiet w ciąży mieszkających na obszarach wiejskich w Polsce zaledwie 2 % przeszło wszystkie standardowe badania niezbędne w czasie ciąży; mając na uwadze, że dostęp osób LGBTI+ do opieki w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego, podobnie jak ich prawa, są bardzo ograniczone; mając na uwadze, że osoby transseksualne i niebinarne wymagające opieki ginekologicznej są dyskryminowane w placówkach zdrowia i często odmawia się im dostępu do opieki; mając na uwadze, że w polskich szkołach dostosowana do wieku edukacja seksualna i nauka o związkach między ludźmi nie są obowiązkowe ani całościowe i nie bazują na danych naukowych, a nawet próbuje się zupełnie zakazać takiej edukacji;
- T. mając na uwadze wzrost liczby niepokojących gróźb i kampanii nienawiści, kierowanych przeciwko obrońcom praw człowieka przynależnych kobietom w Polsce za to, że wspierają prawa kobiet, prawo do aborcji i ruch Strajk Kobiet, który przeprowadził masowym protestom przeciwko ograniczeniom w dostępie do legalnej aborcji; mając na uwadze, że groźby te są niepokojącym przypomnieniem o rosnącym w Polsce ryzyku dla obrońców praw człowieka przynależnych kobietom;
- U. mając na uwadze, że obrońcy praw człowieka przynależnych kobietom w Polsce zbierają podpisy pod projektem ustawy obywatelskiej przygotowanej przez organizację FEDERA – „Legalna aborcja bez kompromisów” – która pozwoliłaby znieść zakaz aborcji i umożliwiłaby bezpieczne przerwanie ciąży do 12. tygodnia bez wymagania od pacjentki podania powodu, a w wyjątkowych przypadkach również po 12. tygodniu ciąży; mając na uwadze, że we wrześniu 2021 r. Fundacja Pro – Prawo do Życia przedłożyła w Sejmie projekt ustawy „Stop aborcji 2021”, która całkowicie zakazywałaby aborcji i uznawała ją za przestępstwo zagrożone karą do 25 lat pozbawienia wolności;
- V. mając na uwadze, że ustawy polskiego parlamentu dotyczące Trybunału Konstytucyjnego przyjęte 22 grudnia 2015 r. i 22 lipca 2016 r., a także pakiet trzech ustaw przyjętych pod koniec 2016 r. poważnie osłabiły niezależność i legitymację Trybunału Konstytucyjnego; mając na uwadze, że ustawy z 22 grudnia 2015 r. i 22 lipca 2016 r. Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodne z konstytucją odpowiednio 9 marca i 11 sierpnia 2016 r.; mając na uwadze, że władze polskie nie opublikowały wówczas tych wyroków ani ich nie wykonały; mając na uwadze, że od czasu wejścia w życie tych zmian w przepisach w Polsce nie można już realnie zagwarantować zgodności polskich ustaw z konstytucją⁽¹⁶⁾, zatem zgodność z prawem wyroku TK z 22 października 2020 r. budzi wątpliwości;
- W. mając na uwadze, że 7 października 2021 r. bezprawny Trybunał Konstytucyjny wydał – przy dwóch zdaniach odrębnych – decyzję w sprawie K 3/21, zainicjowanej w wniosek premiera RP z 29 marca 2021 r., i w decyzji tej uznał przepisy TUE za niezgodne z Konstytucją RP pod kilkoma względami; mając na uwadze, że decyzja ta stanowi atak na całą europejską wspólnotę wartości i przepisów prawa oraz podważa nadrzędność prawa UE jako jedną z jej podstawowych zasad wynikających z utrwalonego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej;
- X. mając na uwadze, że wyrok TK z 22 października 2020 r. pozbawił Polki nabytych praw, ponieważ przed jego wdrożeniem aborcja w Polsce była legalna w trzech przypadkach, a to oznacza, że sytuacja prawna Polek jest obecnie gorsza niż w 2004 r., kiedy Polska przystąpiła do UE; podkreśla, że Trybunał Konstytucyjny nie kwestionował konstytucyjności trzech istniejących wyjątków aż do czasu, gdy rząd PiS przejął kontrolę nad samym trybunałem i ogólnie nad sądownictwem;
- Y. mając na uwadze, że fundamentalistyczna organizacja Ordo Iuris, ściśle związana z koalicją rządzącą, jest siłą napędową kampanii podważających prawa człowieka i równość płci w Polsce, a obejmuje to próby wprowadzenia zakazu aborcji oraz nawoływanie do wycofania się Polski z konwencji stambulskiej i do tworzenia „stref wolnych od LGBTI”; mając na uwadze, że pokazuje to, iż w Polsce nadużywa się wartości kulturowych i religijnych, aby przeszkodzić w pełnym wykonywaniu praw kobiet, ich równym traktowaniu oraz korzystaniu przez nie z prawa do decydowania o własnym ciele;

⁽¹⁶⁾ Opinia Komisji Weneckiej z 14 i 15 października 2016 r. w sprawie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, pkt 128; Komitet Praw Człowieka ONZ, wnioski końcowe dotyczące siódmego sprawozdania okresowego nt. Polski, 23 listopada 2016 r., pkt 7 i 8; zalecenie Komisji (UE) 2017/1520 z 26 lipca 2017 r. w sprawie praworządności w Polsce (Dz.U. L 228 z 2.9.2017, s. 19).

Czwartek, 11 listopada 2021 r.

Z. mając na uwadze, że Komisja Wenecka Rady Europy, ETPC, Parlament i Komisja wyraziły poważne obawy dotyczące praworządności, w tym legalności, niezależności i skuteczności Trybunału Konstytucyjnego; mając na uwadze, że w następstwie przeprowadzonych w 2015 r. reform wymiaru sprawiedliwości w Polsce Komisja wszczęła postępowanie przewidziane w art. 7 ust. 1;

1. ponownie zdecydowanie potępia wyrok bezprawnego Trybunału Konstytucyjnego z 22 października 2020 r., który wprowadza niemal całkowity zakaz aborcji i stanowi rażący atak na prawa i zdrowie reprodukcyjne i seksualne w Polsce; wzywa polski rząd do szybkiego i pełnego zagwarantowania dostępności usług aborcyjnych i ich faktycznego świadczenia, do zapewnienia bezpiecznych, legalnych i bezpłatnych usług aborcyjnych wysokiej jakości oraz do zapewnienia dostępu do tych usług wszystkim kobietom i dziewczętom; wzywa władze polskie do poszanowania, przestrzegania i promowania przynależnych kobietom praw człowieka do życia, zdrowia i równości, a także do wolności od dyskryminacji, przemocy, tortur oraz okrutnego, nieludzkiego i poniżającego traktowania;

2. głęboko ubolewa, że przez rok nie podjęto żadnej inicjatywy ani nie zgłoszono żadnej propozycji w celu zniesienia faktycznego zakazu aborcji i licznych ograniczeń w dostępie do zdrowia i praw reprodukcyjnych i seksualnych w Polsce; przypomina, że faktyczny zakaz aborcji zagraża zdrowiu i życiu kobiet oraz doprowadził już do śmierci co najmniej jednej kobiety; przypomina, że powszechny dostęp do opieki zdrowotnej oraz do praw i zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego to podstawowe prawa człowieka;

3. solidaryzuje się z polskimi kobietami i aktywistami oraz z osobami i organizacjami, które z wielką odwagą nadal pomagają potrzebującym kobietom w dostępie do opieki aborcyjnej, ponieważ jest to ich ciało i ich decyzja; głęboko ubolewa nad wejściem w życie wyroku TK pomimo masowych demonstracji popierających legalny dostęp do aborcji; popiera wszystkie kobiety i obrońców praw człowieka, którzy nadal nieustraszenie protestują przeciw tym poważnym ograniczeniom podstawowych wolności i praw kobiet; zauważa, że protestujący domagają się nie tylko uchylecia wyroku bezprawnego Trybunału Konstytucyjnego, ale i dostępności bezpłatnej, legalnej i bezpiecznej aborcji oraz poszanowania autonomii i integralności cielesnej; zwraca uwagę, że sprawa protestujących w Polsce wzbudza zainteresowanie w wielu państwach UE i całego świata, skąd płyną liczne wyrazy poparcia;

4. podkreśla, że ograniczenie lub zakazanie aborcji nie zmniejsza w żaden sposób zapotrzebowania na nią, a powoduje, że kobiety muszą poddawać się zabiegom aborcyjnym, które nie są bezpieczne, wyjeżdżać za granicę w celu poddania się aborcji lub donosić ciężę wbrew woli, również w przypadku śmiertelnych lub poważnych wad płodu; podkreśla ponadto, że stanowi to naruszenie praw człowieka i formę przemocy uwarunkowanej płcią, która wpływa na prawa kobiet i dziewcząt do życia, nietykalności fizycznej i psychicznej, równości, niedyskryminacji i zdrowia;

5. jest głęboko zaniepokojony faktem, że tysiące kobiet muszą podróżować, aby uzyskać dostęp do tak podstawowej usługi zdrowotnej, jaką jest aborcja; podkreśla, że transgraniczne usługi aborcyjne nie są racjonalnym rozwiązaniem na stałe, zwłaszcza dla osób żyjących w ubóstwie, doświadczających dyskryminacji krzyżowej i znajdujących się w trudnej sytuacji; jest zaniepokojony faktem, że konieczność wyjazdu za granicę stanowi zagrożenie dla zdrowia, życia i samopoczucia kobiet; podkreśla znaczenie opieki poaborcyjnej, zwłaszcza dla kobiet, które mają powikłania wynikające z niepełnej lub źle przeprowadzonej aborcji;

6. zdecydowanie potępia wszelkie projekty ustaw lub ograniczenia mające na celu dalsze zakazanie, kryminalizowanie i utrudnianie dostępu do bezpiecznej i legalnej aborcji w Polsce; przypomina parlamentowi i władzom Polski, że środki ograniczające prawa i zdrowie reprodukcyjne i seksualne są sprzeczne z zasadą nieretregresji zapisaną w międzynarodowym prawie dotyczącym praw człowieka, i wzywa je do zapewnienia warunków umożliwiających korzystanie z pełni praw reprodukcyjnych i seksualnych oraz cieszenie się dobrym zdrowiem reprodukcyjnym i seksualnym;

7. potępia coraz bardziej wrogie i agresywne nastawienie do obrońców praw człowieka przynależnych kobietom w Polsce i wzywa władze do zagwarantowania tym osobom prawa do publicznego wyrażania opinii, również kiedy sprzeciwiają się polityce rządu, bez obawy przed reperkusjami lub groźbami; apeluje do polskich władz, aby niezwłocznie zapewniły ochronę atakowanym obrońcom praw człowieka przynależnych kobietom oraz aby prowadziły dochodzenia i pociągały winnych do odpowiedzialności; wzywa polski rząd do przeciwdziałania krzywdzącym kampaniom dezinformacyjnym wymierzonym w obrońców praw człowieka przynależnych kobietom; podkreśla, że wielu obrońcom praw człowieka przynależnych kobietom w Polsce postawiono zarzuty karne za zaangażowanie w protesty przeciw ustawie w związku z obowiązującymi wówczas ograniczeniami związanymi z COVID-19; wzywa polski rząd, by powstrzymał się od stawiania motywowanych politycznie zarzutów karnych obrońcom praw człowieka przynależnych kobietom;

Czwartek, 11 listopada 2021 r.

8. zdecydowanie potępia nadmierne i nieproporcjonalne używanie siły i przemocy wobec demonstrujących, w tym aktywistów i organizacji broniących praw kobiet, przez organy ścigania i organizacje niepaństwowe, takie jak skrajnie prawicowe grupy nacjonalistyczne; wzywa polskie władze, by pociągały do odpowiedzialności osoby atakujące protestujących;

9. potępia wrogą retorykę polskich urzędników rządowych wobec obrońców praw człowieka przynależnych kobietom i wobec innych krytyków polityki rządu; wzywa Komisję, aby zajęła się tą kwestią i wspierała aktywistów zarówno politycznie, jak i finansowo;

10. wzywa polski rząd, aby zapewnił udział kobiet i dziewcząt w tworzeniu ustaw i strategii politycznych, które mają wpływ na ich życie i dotyczą np. zdrowia i praw reprodukcyjnych i seksualnych czy aborcji, oraz aby zapewnił im dostęp do wymiaru sprawiedliwości i środków odwoławczych w przypadku naruszenia ich praw;

11. wzywa Radę i Komisję, by zapewniły odpowiednie finansowanie krajowym i lokalnym organizacjom społeczeństwa obywatelskiego w celu zwiększenia oddolnego wsparcia demokracji, praworządności i praw podstawowych w państwach członkowskich, w tym w Polsce; wzywa Komisję do natychmiastowego i bezpośredniego wsparcia programów i polskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego działających na rzecz ochrony zdrowia i praw reprodukcyjnych i seksualnych; wzywa Komisję i państwa członkowskie, by poprzez programy finansowania wspierały kampanie uświadamiające i szkolenia z zakresu zdrowia i praw reprodukcyjnych i seksualnych; z zadowoleniem przyjmuje wsparcie niektórych państw członkowskich dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego pomagających Polkom w korzystaniu z praw reprodukcyjnych i seksualnych oraz cieszeniu się dobrym zdrowiem reprodukcyjnym i seksualnym oraz zachęca pozostałe państwa, by uczyniły to samo; wzywa do usprawnienia współpracy między państwami członkowskimi, aby ułatwić dostęp do aborcji za granicą, na przykład poprzez zapewnienie polskim kobietom dostępu do bezpłatnej i bezpiecznej aborcji w ramach krajowych systemów opieki zdrowotnej;

12. nalega, aby przeprowadzenie zabiegu aborcji nie było ujęte w kodeksie karnym w żaden sposób, w żadnej formie ani postaci, ponieważ ma to efekt mrozący dla lekarzy, którzy w konsekwencji odmawiają świadczenia usług w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego ze strachu przed sankcjami karnymi, a to ogranicza zakres opieki zdrowotnej dostępnej kobietom i dziewczętom; jest zaniepokojony, że w wyniku tej sytuacji lekarze zazwyczaj priorytetowo traktują ratowanie płodu, a nie życia kobiety; wzywa polski rząd do zagwarantowania, że ani jedna kobieta więcej nie umrze w Polsce z powodu restrykcji prawnych oraz do całkowitej depenalizacji aborcji i usunięcia z prawa karnego wszelkich kwestii związanych z aborcją, aby zapewnić, że lekarze będą zgodzali się na przeprowadzanie aborcji w praktyce w ramach możliwości prawnych wynikających z prawa krajowego, oraz zagwarantować bezstronne, oparte na dowodach informacji informowanie o dostępie do aborcji i innych praw seksualnych i reprodukcyjnych;

13. zauważa, że nieuzasadniony nadmiar ograniczeń w dostępie do aborcji wynikający z wspomnianego wyroku bezprawnego Trybunału Konstytucyjnego skutkuje brakiem ochrony przyrodzonych i niezbywalnych praw i godności kobiet, ponieważ narusza Kartę, EKPC, orzecznictwo ETPC, liczne konwencje międzynarodowe, których Polska jest sygnatariuszem, a także Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej; ponownie wzywa władze polskie do pełnego wdrożenia wyroków ETPC w sprawach wniesionych przeciwko Polsce, w których Trybunał orzekł, że ograniczenie dostępu do legalnej aborcji stanowi naruszenie praw człowieka przynależnych kobietom;

14. podkreśla, że nieutrudniony dostęp we właściwym czasie do usług zdrowia reprodukcyjnego oraz uszanowanie niezależności i decyzji reprodukcyjnych kobiet mają podstawowe znaczenie dla ochrony praw kobiet w kontekście praw człowieka i równouprawnienia płci; zauważa, że eksperci ONZ⁽¹⁷⁾ podkreślili, że „prawa człowieka przysługujące kobietom są prawami podstawowymi, które nie mogą być podporządkowane względem kulturowym, religijnym lub politycznym”, oraz dodali, że „wpływ ingerencji motywowanych ideologicznie i religijnie na kwestie zdrowia publicznego jest szczególnie szkodliwy dla zdrowia i dobrostanu kobiet i dziewcząt”;

15. jest poważnie zaniepokojony stosowaniem klauzuli sumienia, które stanowi odmowę udzielenia opieki medycznej ze względu na osobiste przekonania; ubolewa, że w następstwie nowelizacji ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty lekarze i zakłady opieki zdrowotnej nie są zobowiązani do wskazania alternatywnej placówki lub innego lekarza w przypadku odmowy wykonania aborcji i innych usług w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego ze względu na osobiste przekonania; zauważa, że w następstwie wyroku bezprawnego Trybunału Konstytucyjnego z 22 października 2020 r. powoływanie się w praktyce na klauzulę sumienia jest samo w sobie ograniczone z uwagi na brak dostępu do

(17) Grupa robocza ds. dyskryminacji kobiet i dziewcząt, 14 września 2021 r., <https://www.ohchr.org/FR/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=27457&LangID=E>

Czwartek, 11 listopada 2021 r.

aborcji z powodu stanu zdrowia płodu; ubolewa, że sposób określenia klauzuli sumienia w prawie polskim nie przewiduje żadnej procedury odwoławczej w przypadkach jej nadużywania; żałuje, że ginekolodzy często powołują się na tę klauzulę nieprawidłowo, kiedy są proszeni o przepisanie środków antykoncepcyjnych, co w konsekwencji ogranicza też dostęp do antykoncepcji w Polsce; zauważa, że ten mechanizm odmawiania opieki medycznej ze względu na osobiste przekonania utrudnia również dostęp do badań prenatalnych, co jest nie tylko naruszeniem prawa do informacji o stanie zdrowia płodu, ale i uniemożliwia skuteczne leczenie w czasie ciąży lub bezpośrednio po niej; wzywa polski rząd do uregulowania kwestii odmowy świadczenia usług w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego przez zakłady opieki zdrowotnej, tak aby nie uniemożliwiać dostępu do zdrowia i praw reprodukcyjnych i seksualnych; ponadto wzywa polski rząd do podjęcia reform niezbędnych do wprowadzenia obowiązku kierowania pacjentki do innego lekarza i procedury odwoławczej w przypadku nadużywania klauzuli sumienia;

16. apeluje do polskich władz o uchylenie ustawy ograniczającej dostęp do antykoncepcji awaryjnej oraz o finansowanie, rozwijanie i promowanie pełnego zakresu środków antykoncepcyjnych, w tym środków antykoncepcyjnych dla mężczyzn;

17. potępia nadużywanie przez polski rząd wymiaru sprawiedliwości i swoich uprawnień ustawodawczych do instrumentalizacji i upolitycznienia życia i zdrowia kobiet i osób LGBTI+, co prowadzi do utrudniania im życia i do dyskryminacji;

18. przypomina, że w swoich rezolucjach wyrażał już głębokie zaniepokojenie próbami kryminalizowania w Polsce edukacji dotyczącej seksualności i związków międzyludzkich, wzywa Komisję i państwa członkowskie, w tym Polskę, do dopilnowania, by uczniowie w każdym wieku i każdej orientacji seksualnej otrzymywali dostosowaną do wieku i opartą na danych naukowych edukację dotyczącą seksualności i związków, która ma kluczowe znaczenie dla wytworzenia u młodych ludzi umiejętności budowania zdrowych, opartych na zasadzie równości, wzbogacających i bezpiecznych związków, wolnych od dyskryminacji, przymusu i przemocy; podkreśla, że jedyny sposób na ograniczenie nieprawdziwych informacji i liczby niechcianych ciąż to edukacja, informowanie i powszechny dostęp do antykoncepcji, wyeliminowanie przemocy seksualnej oraz wspólna odpowiedzialność za antykoncepcję kobiety i mężczyzny;

19. zdecydowanie potępia decyzję polskiego ministra sprawiedliwości o oficjalnym rozpoczęciu procesu wycofywania się Polski z konwencji stambulskiej, co samo w sobie stanowi już regres, a jeśli do tego faktycznie dojdzie, stanowiłoby jeszcze poważniejszy regres, jeśli chodzi o równouprawnienie płci, prawa kobiet i walkę z przemocą motywowaną płcią; wzywa władze polskie do cofnięcia tej decyzji oraz do zapewnienia skutecznego i praktycznego wdrożenia konwencji; apeluje do Rady o pilne zakończenie ratyfikacji konwencji stambulskiej przez UE;

20. przypomina, że prawa kobiet są prawami podstawowymi oraz że zgodnie z traktatami, Kartą oraz prawem międzynarodowym instytucje UE i państwa członkowskie mają obowiązek prawny stać na straży tych praw;

21. wzywa Radę, by zajęła się tą kwestią oraz innymi zarzutami dotyczącymi naruszania praw podstawowych w Polsce i by w tym celu zwiększyła zakres obecnych wysłuchań dotyczących sytuacji w Polsce, zgodnie z art. 7 ust. 1 TUE;

22. apeluje do polskiego rządu o zastosowanie się do orzeczenia ETPC, który uznał skład Trybunału Konstytucyjnego za niezgodny z prawem⁽¹⁸⁾; ponownie wzywa Komisję do przeprowadzenia dogłębnej oceny składu bezprawnego Trybunału Konstytucyjnego; podkreśla, że wyrok TK w sprawie aborcji jest kolejnym przykładem politycznego zawłaszczania władzy sądowniczej i systemowego upadku praworządności w Polsce oraz że instytucje UE są zobowiązane do podjęcia odpowiednich działań;

23. wzywa Komisję, aby wspierała państwa członkowskie w gwarantowaniu powszechnego dostępu do zdrowia i praw reprodukcyjnych i seksualnych, w tym dostępu wszystkich obywateli do bezpiecznej i legalnej aborcji;

⁽¹⁸⁾ SPRAWA XERO FLOR w POLSCE sp. z o.o. przeciwko POLSCE, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210065>

Czwartek, 11 listopada 2021 r.

24. wzywa Komisję i Radę, aby stały na straży prawa do zdrowia oraz dopilnowały, by nie pozostawić kobiet i dziewcząt w Polsce samym sobie, przez zdecydowane kroki i reagowanie na wszelkie projekty ustaw lub inne działania podejmowane przez Polskę, ograniczające dostęp do usług opieki zdrowotnej, w tym opieki aborcyjnej;
  25. apeluje do komisarz ds. zdrowia i bezpieczeństwa żywności, komisarz ds. równości oraz komisarz ds. demokracji i demografii o ułatwianie i promowanie ochrony zdrowia i praw reprodukcyjnych i seksualnych w Polsce jako istotnego elementu korzystania z prawa do zdrowia, bezpieczeństwa i równouprawnienia płci;
  26. wzywa Komisję do konkretnych działań na rzecz ochrony zdrowia i praw reprodukcyjnych i seksualnych w UE w sensie bardziej ogólnym, zaczynając od ustanowienia specjalnego wysłannika UE ds. zdrowia i praw seksualnych i reprodukcyjnych, a także od dodania do rocznego sprawozdania UE na temat praw człowieka i demokracji rozdziału dotyczącego aktualnej sytuacji w zakresie zdrowia i praw reprodukcyjnych i seksualnych;
  27. wzywa Komisję do wydania wytycznych dla państw członkowskich w celu zapewnienia równego dostępu do towarów i usług w zakresie zdrowia i praw reprodukcyjnych i seksualnych, zgodnie z prawem UE i orzecznictwem ETPC;
  28. przypomina, że Komisja powinna zaproponować kompleksową dyrektywę w sprawie zapobiegania wszelkim formom przemocy uwarunkowanej płcią, w tym naruszaniu zasad dotyczących zdrowia i praw reprodukcyjnych i seksualnych, oraz w sprawie zwalczania takiej przemocy;
  29. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Komisji i Radzie, prezydentowi, rządowi i parlamentowi Polski, jak również rządowi i parlamentom państw członkowskich.
-